

KÖZÉRTDEK

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI NEMZETI MUNKAPÁRT HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
egész évre - - 12 korona.
fél évre - - - 6 " "
negyed évre - 3 " "

Előfizetés:

Egyes szám ára 12 fillér.

Felelős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadóhivatal: FÖLDES EDE könyvkereskedése Nagyenyed.

Hirdetés ára: centiméterenként 6 fillér. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.

Nyilttér sora 40 fillér.

A véderő reformról.

(Ü. L.) E kérdésről most már állandóan irnak a lapok. Nem huzhatja ez alól ki magát a vidéki sajtó sem. Országos érdekű reform, amely iránt általános az érdeklődés. Az ellenzéki kritika kifogyhatatlan a reform támadásában, de könnyű azokat visszaverni, mivel erőltetett érvelések, nem alapulnak az igazságon. Ilyen kifogás például az, hogy nagy teherrel jár a reform? ... Sem emberanyagban, sem pénzbe túl sokba nem kerül a reform. Az ujonctöbbletből, melyet az új törvény kontemplál, 12.500 embert a magyar honvédség kap és ennek ellenében ez a nemzeti sereg önálló, elsörendű hadsereggé fejlődik. Ezt az áldozatot tehát első sorban nemzeti érdekeinknek s magyar önértzetünknek hozzuk. A fennmaradó 24.000 ujonczot a közös hadsereg kapja. Eddig kapott 44.000 ujonczot három évre, most fog

kapni 68.000 ujonczot, többnyire két évre. Ebből a tényleges többlet tehát csak kétezer ember, mert a többi 22.000 szükségesség azért, hogy a békelelétszámot a szolgálati idő megrövidítésének daczára is fentartsa. Az egész békelelétszám az egész közös hadseregben csak tizenhét százalékkal emelkedik. Ez bizonyára nem tulságos emberáldozat.

A pénz, melybe ez a reform kerül, ugyancsak kétfelé osztandó. A nagyobbik rész, körülbelül háromnegyedrészt a honvédség fejlesztésére kell. A közös hadsereg reformjával járó kiadásokból 1912-től 1915-ig körülbelül évi tizenöt millió korona esik reánk, ami egy 1500 milliós budget keretében szintén nem mondható túlzott anyagi áldozatnak. A kettős áldozat nagyobbik része tehát a magyar nemzet honvédseregének kifejlesztéséért vállalt teher, amelyet a legtöbb magyar ember szívesen ad. A közös hadsereg számára

pedig a véderő reform igazán csak lényegtelenül többlet követel annál, hogy véderőnk jelenlegi keretei a szolgálati idő megrövidítése mellett is fenttarthatók lehessenek. Olyan terhekről, melyek alatt a nemzetnek össze kell roskadnia, ezek szerint nincsen szó.

De az már igenis nagy előnye a reformnak, hogy a két esztendő szolgálatot megvalósítja. Nem az egész vonalon az igaz, de nagyjában mégis érvényesül! ... A közös hadsereghöl hatezer tengerész, aki négy évet szolgál. És 19.000 a huszár vagy egyéb lovas katona, aki három évig marad benn. A fennmaradó 134.000 ember olyan formációkhoz kerül, ahol a két éves szolgálat a szabály. Ezek közül azonban bentartanak néhány ezer embert harmadik esztendőre altisztnek. Bentartanak nevezetesen annyit, a mennyi az ezen formációknál szükséges és az ezeknél önként tovább szolgáló altisztek különbözete.

Évzáró beszéd.

Tartotta Lázár István rektor-prófesszor a Bethlen-kollégium f. hó 25-én tartott évzáró ünnepélyén.

Tisztelt Közönség!
Kedves Ifjuság!

A lefolyt iskolai év története részletesen és adatszerűen olvasható lesz az évi Értesítőben; ilyen adatok felsorolásával nem fárasztom a t. Hallgatóság figyelmét. Évzáró elmélkedésemhez a jelen alkalommal, a lefolyt év történetével kapcsolatban, olyan tárgyat választok, mely ahhoz, hogy az ifjuságban okulást és lelkesedést keltsen, a legalkalmasabb; s így ezen iskolai ünnep feladatának és komolyságának leginkább megfelel.

Egy nagy ember emlékét, jellemét és jelentőségét akarom rövid vonásokban felmutatni. Veszem pedig ezt a képet nem a mult homályba vesző messzeségéből; hanem a közelből, a jelenből, a hol még melegít, lelkesít az ő jelenlétének közvetlenségével, magával ragad és szeretetre indít hódító egyéniségének varázsával.

Az őserdők disze, a hatalmas tölgyfa, a mig áll, jötekonny árnyékot ad, büszke szépségével felemel és csodálatra hí bennünket; mikor pedig ledöntik, hasznára van az embernek, mert építő-anyagot faragnak belőle. Ilyen építő-anyag a nagy ember elete is. Nemcsak addig szép és hasznos, mig az elete tart; hanem halála után is, mert épül rajta a későbbi nemzedék.

I. Folyó évi május hó 24-én meghalt

Bánffy Dezső br. az erdélyi ref. egyházkerület főgondnoka, az egész magyar református anyaszentegyház fővezére, lelke, büszkesége.

A nemzeti közügyek terén, mint államférfi, olyan tevékenységet fejtett ki, olyan érdemeket szerzett s olyan általános tiszteletben volt része, hogy a magyar kormány országos temetéssel akarta nagysága előtt való hódolatát kifejezni és drága emlékét ünnepelni.

De ő — kifejezett óhajta szerint — ott akart maradni a halálban is; a hol a szive volt életében; a hol meg is marad a mindörökké való jó emlékezetben, a halhatatlanságban.

Ide, a mi egyházkerületünkhez kötötte őt 25 esztendőnek lankadatlan munkássága. S a szülő is azt a gyermekét szereti legjobban, a kiért legtöbbet tett, fáradt és áldozott: a szive vérével táplált.

Ismerték az ő nagyszabású egyéniségét országszerte. A magyar közelet egyik vezérfiára, pedig nem is parthíve, azt mondta halálakor: „A nemzet egyik legjobb fiát vesztette el benne.”

De azért mégis itt az erdélyi ref. egyházkerületben ismerték legjobban. Itt tárta fel legtisztábban nagy egyéniségének csodálatos és megnyerő vonásait. Itt szerették igazán, itt voltak legbizalmasabb hívei, itt siratták meg legőszintebben, itt gyászolják s őrzik leginkább.

Uri szavával fogadta 1885. mikor nagy lelkesedéssel főgondnokká választották, hogy

kötelességeit pontosan fogja teljesíteni. És ő kötelességnek, az adott szónak nemcsak híve, hanem rabja volt, a mennyire csak emelkedett lélek, előkelő jellem lehet.

Sem éjjelt, sem nappalt, sem fáradságot, sem veszedelmet nem ismert akkor, mikor egyházaért dolgozni kellett. A mi fejlődés van 25 év alatt a vallásos hit mélységében, az egyházi közigazgatás rendjében, az egyházi közszellemben és a ref. önértetben: azon e fejlődésen mindenütt rajta vannak a Bánffy Dezső munkás kezének nyomai, hatalmas lelkek arányai.

Pedig nagy dolgok történtek ezen idő alatt. Az egyházi szervezet nagy változáson ment keresztül; az erők egyesítésével az egyház erőssé, szava tekintélyessé fejtett. Ha szavát felemelte, messzire elhangzott; méltó lett a magyar nemzeti egyház tradícióihoz. A nevelés ügyében pedig éppen valóságos új korszakot jelent ez a 25 esztendő.

Lelkesen szolgálta és szerette egyházát, Hiszen szereti más is, szeretjük mi is mindnyájan. De az ő szeretete több volt, mint más ezreké összevéve. Mert nemcsak érzes-sel és szóval szerette, hanem tetteivel, egész nagy munkaerejével és buzgóságával.

Nem volt ügye az egyháznak, mely iránt ne érdeklődött volna; nem volt az egyházi történelemnek, törvényeknek és közigazgatásnak olyan részlete, mely az ő figyelmét elkerülte volna. Fáradhatatlan munkás volt az egyházi ügyek előkészítésében; de igazán elemében akkor volt, mikor meggyőződésért

A kétévet szolgáló csapatoknál önként továbbszolgáló altisztek száma 26.700. Ezeknek a csapatoknak azonban szükségük van 45.800 altisztre. Ennélfogva a hadvezetőség kénytelen lesz minden év végén 19.000 embert a harmadik évre is visszatartani altisztnak. Akinél ez nagy kárt okozna, azt nem tartják vissza. Vannak, akik eleve is föl vannak mentve a harmadik év alól. Akik pedig visszamaradnak, azoknak nem lesz hátrányukra ez az egy altiszti esztendő. Ez a 19.000 azonban levonandó a 134.000-ból. Tehát a közös hadsereg számára állított ujonczok közül a 159.500-ból 115.000 tényleg csak két esztendőt fog szolgálni. A 68.187 magyar ujonczból pedig 49.376. Ehhez a számhoz hozzá kell még adni a 25.000 honvédet, aki mind két évet szolgál. Az összesen 93.187 magyar ujonczból tehát (49.376+25.000) 74.376 ember szolgál két esztendőt. És így csak az ellenzéki szemüvegen állítható az, hogy a kétéves szolgálat csak jelszó, hitegetés, a gyakorlatban pedig csupán kivétel. Mert, ime, minden öt bevonuló ember közül négy már a második év végén kerül haza.

De a két évnél tovább szolgálók kettős rekompenciákat kapnak: I. azt, hogy egygyel kevesebb gyakorlatot kell végezniök, ami egy havi időnyereség, még pedig a férfikorban, amikor az idő becse már nagyobb és II. tényleges katonai szolgálati idejük nem

tizenkét, hanem csak tíz év lesz, ami mozgósítás esetén azt jelenti, hogy ebben a két utolsó évben nem kell háboruba menni.

A véderő reformot tehát nyugodtan fogadhatja az ország, nem ülhetni fel az ellenzéki kifogásoknak, amik az ürességben leledző kritikák és csak a hangulatkeltésre vannak irányítva. Szórszál hasogatással a reform el nem odázható, sem az olyan állításokkal, hogy a szavazati jog reformja előtt ez meg nem valósítható. Valamely reform akkor valósítható meg, mikor azt a kormány s pártja akarja. Az időt a kormány jelöli ki és nem az ellenzék. A szavazati jog kiterjesztése valamikor létrejön, de az nem köthető össze a véderő reformmal. Az első kérdés a humanizmus kérdése, de nem feltétlen szükségesség!... A véderő reform ellenben magyar nemzeti érdek az ország biztonsága érdekében és a nemzeti érdekek figyelembe vevésével, aminek megvalósítása tehát elodázhatatlan. A választójog reformja még csak a legkezdetlegesebb stádiumban van és az sem lehetetlen, hogy felborítja a parlamenti helyzetet a majdan elkészült javaslat, ami kizárja hosszabb időre a reform életbeléphetését. Ily bizonytalan eshetőséggel szemben várakozó állaspontra nem lehet helyezkedni a véderő reformmal, azt meg kell valósítani most és meg is fog valósítani. Az ellenzéki pártok túrközése azt meg nem akasztja, hangu-

latot kelteni az országban képtelenek. Zajt, lármát, zajos üléseket idézhetnek elő, de azok megakadályozni nem fogják a katonai javaslatok átmenését.

POLITIKAI HIREK.

Lukács László pénzügyminiszter Magyarország gazdasági jövődjére messze kiható törvényjavaslatot terjesztett elő a képviselőházban a magyar földhitelintézetek országos szövetségeiről. A javaslat oly pénzügyintézetet alkot, mely a nyereségszerzés érdekét működéseiből teljesen kizárja és olyan közérdekű birtokműveletekkel fog foglalkozni, melyeket a magánvállalkozás az állami érdekeknek megfelelően végrehajtani nem képes. S melyeknek az új intézet kizárólag magassabbrendű és szociális szempontokat fog érvényesíteni.

Az új intézet az állam, továbbá a földhitelintézet, a kisbirtokosok földhitelintézete és az országos központi hitelszövetkezet közreműködésével fog megalakulni.

A legalább 15 millió alaptőkéhez az állam 8 millióval, az intézetek pedig együtt 7 millióval fognak hozzájárulni. Az új intézet célja, hogy az állami céloknak megfelelően ingatlanok feldarabolását és telepítéseket hajtsa végre, középirtokokat teljesítsen és hogy a hitbizományokon és általában a nagy kiterjedésű ingatlanokon kisbirtokosok rendszerét honosítsa meg. És így lehetővé tegye az önálló gazdálkodást azon földművelő osztályoknak is, melyeknek a föld megvétele nem áll módjában.

küzdni kellett. Mint elnök nemesek erején megvédte a gyűlés tekintélyét; nem csak uralkodni tudott a hangulatok hullámai felett; hanem biztos kézzel irányította is a tanácskozást. Sokszor, nagyon fontos kérdésekben, a maga nagytekintélyű szavával döntötte el a vita sorsát. Különbösen akkor volt erős, szigorú, mondhatnám fejedelmi, mikor mulasztást, hanyagságot kellett ostorozni. Az ő hűsége, az ő munkaház, pontosághoz szokott lelke mindig megbotránkozott, mikor az elváralt kötelességhez való hűtlenséget tapasztalt. Mint az utikai bölcsnek, teljesen felolvadt a lelke, egész egyenlősége a közügy szeretetében és szolgálataiban.

De több volt ő vezérnél, munka- és példaadónál. Mint a bástyán álló vitéz, eber szemmel őrködött olyankor is, mikor mások aludtak, hogy a várat váratlan támadás ne érje.

Nem, több volt még ennél is. Olyan volt, mint a levegő királya, a ki magasan lebeg és eles szemével meglát minden zugot s nem marad előtte titokban egy vakondok-moczczanás.

1902. nov. 8. és 1907. nov. 9. tartott híres megnyitó beszédeiben, aggodalmat keltő jelenségek alapján követeli, hogy a vallásfelekezettek közt a tökéletes jogegyenlőség és viszonyosság elve az egész vonalon őszintén és igazságosan végrehajtsassék. „Mert történelmünk bőven tanítja, hogy a nemzet által hozott és királyok által megerősített törvényeink végre nem hajtásából, vagy

reszrehajló és felrengarazó alkalmazásából mindig veszedelmes bonyodalmak keletkeztek.“ Ezen bonyodalmaktól felteve a nemzet közügyeit, kerő szóval fordul a r. k. egyház hazafiasan és szabadelvűen gondolkodó híveire, hogy — a mint a múltban sokszor tettek — most is ők emeljek fel intő szavukat a törvényben biztosított egyenlőség és viszonyosság mellett a nemzet belső bekeje, egyetértése és ereje érdekében.

Egyfelől nagy óvatosságra int, hogy őrizkedjünk minden elhamarkodott lépéstől, mert e „térén nemcsak a fegyveres háború, hanem a tollal és szóval folytatott háborúk is veszélyesek“; másfelől sürögősen követeli, hogy a függő kérdéseket rendezni kell. „Lássak be vezérferfiaink, hogy politikai tekintetből egyházi fontos érdekeket aldoztatul vetni nem szabad“.

„A törvényben biztosított jog nem veszt el; és meg kell értetnünk mindenkivel — ugymond — hogy ha győz a hazatlan klerikalizmus: oda a protestantizmus; ha pedig oda a protestantizmus, ki biztosít arról, hogy nem vész el a magyarság is?“

II. És itt van az a gondolat, mely az ő lelkét betöltötte, tevékenységének, fáradhatatlan buzgalmanak rugója volt; hogy a magyarság, a magyar nemzet, magyar állam erősödjék és örök élete legyen. Tudta és büszke volt rá, hogy a magyar uralkodásra termett. Erre kepesíti és kötelezi istenadta ereje és történelme. Hitte az ő nagy hitevel, hogy a magyarra is szól, a mit a római költő nemzetének mondott: „Tu regere imperio popu-

lo-, Romane, memento!“ Ez volt az ő bal ványa, a melyert rajongott. Egyházat is azért szerette akkora szeretettel, mert nemzetmentő palládium volt a kultban; mert az érdeke és élete ma is egy a magyar nemzet érdekével és életével.

Hiszzen minden valamire való ember szereti szülőföldjét. Fáj a szíve, ha távolesik tőle. Szeretjük a földet, hasznát, történetét, a belőle nőtt intézményeket, testvereinket; velük élünk, velük boldogulunk; együtt örülünk, ha dicsőség övezi; és ha csapás éri, együtt szomorkodunk. Hat akkor azt, hogy a hazáját szerette, miért emeljük ki különösképpen a Bánffy Dezső jellemében. Azért mert mindnyájunknál, százezreknél nagyobb volt az elméje, mellyel nemzete javára gondolkozott; nagyobb volt szíve, mellyel nemzete javáért lelkesedett; nagyobb volt a munkaereje és buzgósága, mellyel érette fáradozott; és nagyobbak voltak az érdemei és a sikerei, melyek bokrosult termettek részére.

Éles elméje bevilágított nemzetünk történelmének mozgó erői közé. Jól ismerte az időnkint váltakozó virágzás és hanyatlás okait. Esménye volt az a korszak, mikor a magyarság természetes és elismert vezére az országhatárai körül csoportosuló apróbb népeknek és államoknak. A mit világosan látó elméje megfigyelt; abból csodálatos bizottsággal és határozottsággal vonta le a gyakorlati következtetést. Mert az elmélet előtte csak arra való volt, hogy a mit helyesnek és elérhetőnek ismert fel; annak keresztül-

Az új intézet az életbiztosítással kapcsolatos jelzőkölsönt is meg fogja honosítani. Kölcsönöket fog szerezni a községeknek és törvényhatóságoknak közlegelők szerzésére és gazdasági munkaházak létesítésére.

Az intézet legfeljebb négy százalékos osztalékot fizethet a parcella-vevők és telepesek a vételár hetvenöt százaléka erejéig fogynak kölcsönt kapni.

A miniszter végül gondoskodott arról is, hogy az új intézet által az állam a magánvállalkozás jogos érdekeinek illetéktelen versenyt ne támasszon.

A kormány javaslatát a parlamentben pártkülönbösg nélkül meleg és őszinte helyesléssel fogadták és kétségtelen, hogy az a nagy horderejű gazdasági és szociális alkotás az egész országban a legjobb hatást fogja kelteni.

Városi közgyűlés.

Nagyenyed város képviselőtestülete június 26-án rendkívüli közgyűlést tartott, melynek tárgysorozatát több bejelentés mellett több fontosabb tárgy foglalta el.

Ezek között első helyen kell említeni az özv. Lázár Adolfnéval és társaival kötött adás-vevési szerződés elfogadását, mely a Szentkirály-utcának a Tóth-utcával való, rég óhajtott összekötését a megvalósulás elé jutatta. Az ingatlan vételára 26000 kor., mely összeg részben megtérül a telken keresztül letesítettendő utca vonala mellett maradó terület eladásából.

Elihatározta a képviselőtestület a Tóth-utcái, felenyedi és muzsnaházai malmok, a Tóth-utcái iskolával szemben levő belsőség s a Várad-alap bogáncsosi szántója eladását, elutasította azonban vízvezeték próbakut védterületére kért építkezési enge-

letelehez nyomban és energikusan hozzá is fogjon.

A történelem megtanította őt arra, hogy Magyarország polgárai fajok szerint való különbséget nem ismertek maguk közt addig, míg a nemzetellenes önkényuralom fajok szerint részekre nem tagolta a magyar államot s ezzel nemzeti egységünket szét nem tépte. Mindenki magyarnak vallotta magát addig ebben az országban; tehát a történelmi magyar állam a teljes belső egység alapján fejlődött.

Teljesen átértette és átértette a 48-diki alkotmány alapelveit és nemzetépítő jelentőségét. Tudta és vallotta, hogy ezen átalakulás alapelve: történelmi alapon szervezni a magyar modern államot és a demokráta alkotmányt; a teljesen egységes nemzeti demokráciát, mely faji és nyelvi különbséget nem ismer, kiterjeszteni a haza összes népeire; a magyarság egységébe foglalni a nem magyar ajkú lakosságot s a magyar állam egységébe a különböző felekezeteket; s ezen nemzeti és állami egység egyik főszékekeppen, kifejezőjekeppen, koronajakeppen megalkotni az egységes nemzeti kultúrát, mert nem lehetséges nemzeti egység ott, ahol nemzetiségi tagoltság van a kultúrában és érzelmekben.

Az 1867. esztendő a magyar történelmi államot véres romokban találta. A nemzeti egység széttörve maradt akkor is, mikor a történelmi állam területi egysége helyreállított. Hosszú és nehéz munka kellett még ahhoz, hogy a 48 adiki alkotmány szel-

délyek kiadására, a Kakasomb alatti terület eladására, Solymosi Bálint és társainak a Kossuth Lajos utca végén levő területük telkesítésére vonatkozó kéréseket. Kimondta, hogy a néhai Pap Ferencz egynegyed évi fizetését temetési költség czímen kiutalja Mátyás Lajosnak, hogy Fenichel Mórícznak a Nemzeti szálló bérösszegeből 200 koronát a bérleti idő hátralévő részére elenged, hogy a Z. Szócs Mihályné fizetését 1912. jan. 1-től kezdve havi 40 kor.-ra emeli és gyógyköltség czímen 50 kor. folyósít. Elfogadta a Tóth-utcái, felenyedi és muzsnaházai malmok bérbeadása végett megtartott árverések eredményét. A dr. Lengyel György szabadság iránti kérését, mint tárgyalant a napirendről levették.

Nagyobb vitára az ipartestület 4000 kor. kölcsön folyósítása iránt beadott kérése, valamint a községi bírói állás megszüntetésének, az erdési teendők megállapításának s a mérnöki állás rendszeresítésének kérdése adott alkalmat.

Az ipartestület arra való tekintettel, hogy a város a közműhely építésére 20000 kor. irányozott elő, de mert az építkezés ca 14000 koronába kerül, azt kerte, hogy az előirányzott összegből a közműhely rendeltetésének leendő átadásához szükséges összeg f. j. b. 4000 kor. kölcsönt folyósítsa a képviselőtestület. A közgyűlés, bár csak a közműhely felepitését vállalta magára és nem azon kötelezettséget, hogy erre a célra fordítja az egész előirányzati összeget, a kölcsönt megszavazta oly módon, hogy az 5% mellett 15 évi törlesztésre folyósíttatik a tisztviselői nyugdíjalapból, mert a közműhely üzembeljelzését, az építkezésekre s a famunkások helyzetére tekintettel maga is kívánatosnak tartja.

A községi bírói állás megszüntetésére s a mérnöki állás rendszeresítésére vonatkozó javaslatokat a közgyűlés visszaadta a jogügyi és közgazdasági bizottságoknak újabb

leme érvényesülhessen; hogy az állami és nemzeti egység közt nem is csak elő, hanem éppen kiáltó ellentét megszűnjék.

Mikor Bánffy 1892. a házelnöki, 1895. a miniszterelnöki széket elfoglalta; tisztán állott előtte ez a nagy államferfiúi feladat. A mint biztos szemmel látta s határozott ujjmutatással megjelölte a hozzá vezető utat: azonkép készen volt az eszköztöket magába foglaló kormányzati terve is.

Látta, tudta és vallotta, hogy a jelzett történelmi irányt folytatni, győzelemre segíteni csak úgy lehet, ha a magyarság számban, vagyonban, kultúrában megerősödik. Minél hatalmasabban bontakozik ki majd a magyarság ereje: annál inkább diadalmaskodik majd a történelmi irány, mely Magyarországon régi, széles, nagy alapjaira visszasegíti. Arra az alapra, melyen Magyarország és a magyar nemzet teljesen egységes, hatalmas volt, s egyszersmind vezére a szomszédjában lakó népeknek. Közép-Európában és Europa keletén ismét csak akkor lesz nyugalom és természetes fejlődés, ha a történelmi magyar állam, bár más alakban, újra helyreáll. Ez az érdeke a magyar nemzetnek, az uralkodóháznak és a szomszéd népeknek.

Igy gondolkozott a magyar állam egységéről és nagy hivatásáról. Tudta, hogy a történelem ismétlődik, mert tényezői ugyanazok. A mily mértékben erősödik a magyarság, olyan mértékben fognak érvényesülni a magyar államiság követelményei. A magyarság erejének kibontakozása új igényeket hoz majd egész belső szervezetünkben s kifele-

tárgyalás végett, különösen azon elv szemelölt tartásával, hogy a város pénztára ezek által lehetőleg meg ne terheltessék. Az erdési teendőkre vonatkozó utasítást pár nem nagy jelentőségű módosítással elfogadták, közszöveget szavazva az utasításban foglalt erdészeti teendők összeállításáért Barthá Zsigmond képviselőtestületi tagnak.

A közgyűlés d. e. 10 órakor vette kezdetét és három órai megszakítással d. u. 6 órakor ért véget.

A közgyűlést a közgazdasági bizottság ülése követte, melyen az új baromvásártér beosztása s a közbiztonsági szabályrendelet módosítása tárgyalatott és fogadtatott el.

HIREK.

— **A kollégium évváró ünnepélyén** szép közönség és a tanuló ifjuság nagy számban vett részt. A közénekek és Zayzon János megható imája után Lázár István rektor-professzor tartotta meg évváró beszédet. A gondolatokban tartalmas beszédet, mely Bánffy Dezső báró nagy emlékét méltatja, tárczarovatunkban egész terjedelemben közöljük. Végül felolvastattak a Sárpataki végrendelet az alapító óhaja szerint, majd penzjutalmak, jutalomkönyvek kiosztása szerzett sok örömet a tanuló ifjuságnak és szülőknök.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Allessz Béla gyulafehérvári kir. törvényszéki joggyakornokot a nagyenyedi járás-bírósághoz jegyzővé kinevezte.

— **Új református püspök.** Lapuak mult számában hirt adtuk, hogy az Eröss Lajos halálával megüresedett tiszántúli ref. püspöki székre dr. Baltházár Dezső böszörményi esperest választottak meg. A leadott 792 szavazatból 712 kapott Baltházár, míg Szabolcska Mihály 43, Desőffy

való viszonyainkban. A magyar nemzeti politika tehát a magyarság számbeli, gazdasági és kulturai erejétől függ: a többi magától jön.

A magyarság hatalmas kibontakozása minden gátat lerombolva megteremti a már területileg helyreállított történelmi állam egységének kiegészítése gyanánt a magyar nemzeti egységet, az erős magyar nemzetet és államot. Az így szerzett erő aztán érvényesülni fog Ausztriával és a rohamosan terjedő szláv áradattal szemben is.

Fanatikusán sziklaszilárd bizalommal hitte, hogy ez az ökoncepziója, vagyis a magyar impérium a dunai monarchiában lehetséges, és ha őt követjük, meg is lesz.

S mivel ismerte a veszedelmeket, melyek közelben és távolban fenyegetik ezt a szép jövődőt, ha a nemzeti egység erősítésére külső és belső politikában mindent el nem követünk: azért sietett és küzdött; azért nem alkudozott politikája alapelveiben senkivel. S mert igazságáról, követett utjának helyességéről melyen meg volt győződve: azért nem tudta kimélni azt, a kit nem tudott meggyőzni, a ki nem tudta vagy akarta őt megérteni.

Sokat és mélyen gondolkozott; de azért nagyon távol volt attól, hogy tudós legyen. Sokkal több volt a tudósnál: művész volt Isten kegyelméből való tehetséggel. Nagy sikerei mutatják, mekkora művész volt a politikában. Nem szándékom e helyről és ez alkalommal bár a legcsekélyebb vonatkozást is megengedni magamnak a napi esemé-

József 19 szavazatot kapott. Az új püspök 40 éves, nagy tevékenységű férfi, elnöke az általa alapított ref. lelkesegyesületnek. Installációja fényes ünnepségekkel augusztus közepén fog megtörténni.

— **Rajz- és szőlőd-kiállítás.** Vasárnap délelőtt a Bethlen-kollégium főgimnáziumának a rajz-, tanítóképző-intézetének s gyakorló-iskolájának a rajz- és szőlőd-kiállítását nagy közönség nézte meg. Mindkét ifjúság kiállításán sok törekvést és szorgalmas munkát láttunk. Az idén az önálló rajzokban, a tervezetéseken és vonal formaképzésben nagyobb haladást vettünk észre, a gimn. és a tanítóképzőnél egyaránt. Míg a kézügyesítő munkákban a tanítóképző ifjúsága külön is dicséretre méltó buzgóságot fejtett ki. A gyakorló-iskola tanulói ebben szintén jó haladnak. Az egész kiállítás csinos, izléses összeállítása és elhelyezése a szaktanárok érdeme. A közönség sokat gyönyörködött és látott a tanulságos kis kiállításban.

— **Adózók figyelmébe.** Azon adózók, kiknek vadászatra alkalmas fegyverük van, a városi adóhivatalnak bejelenteni kötelesek.

— **Egy éves önkéntesek figyelmébe.** A sorozások befejeztével felhívjuk mindazoknak a védőköteleseknek figyelmét, a kik egyévi önkéntesek gyanánt besoroztattak arra, hogy amennyiben egyéni hajlamaik, nyelvismereteik, családi viszonyaik vagy egyéb okoknál fogva beosztásuk tekintetében különös kívánságaik vannak, saját érdekükben idejekorán érdeklődjenek illetőségi helyük járási főszolgabírójánál, városokban a katonai ügyosztálynál, vagy a hadkiegészítési kerületi, illetőleg a honvédkiegészítő parancsnokságnál az iránt, hogy korosztályuk és a sorszámaikhoz képest hova nyerne beosztást, mert erről behívójegyük kézbesítése előtt, a mi rendszerint csak szeptember hó közepe táján történik meg, külön hivatalos értesítést nem kapnak, az

nyekre. Az ő működése már a történelem; mikor róla megemlékezünk, nagy érdemeit nem lehet elhallgatni. Annyit a legtárgyalagosabb történetíró szemüvegét viselve is megállapíthatunk, hogy 1867. óta nem volt egyetlen gazdasági egyezség, mely annyira megvédelmezte volna a külfölddel szemben Magyarország érdekeit, mint a mennyire ő meg tudta védelmezni minden zaj és dicsévek nélkül.

Életbeléptette a korszakalkotó egyházpolitikai törvényeket. A nemzeti tekintélynek, akár künn, akár benn, bármilyen hatalmas helyről jövő támadás ellen nyomban és erélyesen érvényt szerzett, király és nemzet soha még olyan érzelmi összhangban nem volt egymással, mint az ő vezetése alatt.

Tudta, hogy a király az egyedüli, a ki nemzeti erősödésünk útjából minden akadályt el tud háritani; hogy lelkesedés, küzködés, epekedés lehet nélküle, de siker és dicsőség csak vele és általa.

Ennek a harmonianak volt az eredménye az a napsugaras szép idő, mely tele volt fényvel, ragyogással, dicsőséggel; mikor Európa nemzeti önkénytelen tisztelettel és hódolattal voltak tanúi a lelekemelő látványának, melyben a nemzet ezer éves múltjának emléket ünnepelte.

Ennek a harmonianak volt eredménye az a látogatás, melyben a németek hatalmas uralkodója a magyar nemzetet és királyát egész világra kiható ünnepléssel köszöntötte; mikor hazánk természeti szépségein, történelmünk emlékein, kedélyünk melegségén,

így megtudakolandó beosztásuktól eltérő más beosztásra vagy áthelyezésre irányuló kéréseiket saját érdekükben ne halasszák arra az időre, míg behívójegyük kézbesítetik, mert akkor kérésük teljesíthetése az idő rövidsége miatt könnyen kétségesse válhatik, hanem ily tárgyú kéréseiket mielőbb, minden esetre azonban még augusztus hó folyamán nyújtsák be a honvédelemügyi miniszteriumhoz. Ezt a figyelmeztetést annál inkább megiszívlelre ajánljuk az érdekelteknek, mert ez által sok kellemetlenségtől és fölösleges kiadásoktól is megkímélhetik magukat.

— **Védekezés a szőlőbetegség ellen.**

A m. kir. ampelológiai intézet igazgatósága a szőlőbetegségek leküzdése érdekében a következő közleménnyel fordul az ország szőlőbirtokosaihoz: A szőlőgazdákat a múlt évi peronoszpora pusztítás óvatosságra intette s már most tömegesen küldenek be beteges kinézésű szőlőfömlöt az ampelológiai intézetbe megvizsgálás céljából s aggódva kéri, hogy peronoszpora-e az vagy valami más pusztító betegség jelentkezése. Megnyugtathatjuk a szőlőgazdákat, hogy a fiatal leveleken, annak felső részén most található dudor és ez alatt a levél alján levő fehéres, szőszös bevonat egy atkának (Phytoptus, Eriophyes vitis) szurásai nyomán keletkezett, vagyis nem peronoszporával van dolgunk, hanem az erinosis, másképp szőszösödés néven ismert jelenséggel, mely bajt ritkán okoz s ellene nem is igen nagyon szoktak védekezni. A peronoszporára azonban tovább is figyelemmel kell lenni és a szőlőn a rezes védekezést már most fogamatosítani kell egyszázalékos bordói lével, a második permetezést pedig közvetlen a virágzás előtt vagy után. A szőlő felkötözésével pedig sietni kell, mert a földön fekvő buja hajtáson hamar fészket ver a peronoszpora, különösen a mostani nedves időben. Ki nem próbált új védekező anyagra ne pazaroljunk, mert ezzel csak kockáztatjuk a védekezés sikerét és a peronoszpora már sörénységben leszűreteli a szőlőtermést. A szőlőmoly hernyójának föllépését is figyelni kell, mely gyakran akkora kárt tesz a virágzó fűrtökön, mint a peronoszpora. Az ampe-

logiai intézet (Budapest, III. Debrő utca 15. sz.) díjmentesen küld nyomtatott kimutatást a védekezésre mindazoknak, kik azt levelezőlapra kéri.

— **Gyárosok a mostani divat ellen.**

A mostani női divattal a selyem-, gyapjú-, pamutszöveteket, túllt, csipkét stb. gyártó cégek és az ezekkel foglalkozó kereskedők sehogyan sincsenek megelégedve. Az egyes kosztümökhöz, szoknyákhoz, bluzokhoz stb. 1/2—2 méterrel kevesebb szövet, bélés és egyéb hozzávaló kell és ezt természetesen az illető cégek nagyon megérik a forgalmukban. De a konfekciósok is panaszkodnak, mert a szűk, egészen testhez álló ruhadarabok alig készíthetők egyrészt sokára, másrészt pedig a közönség sokkal nagyobb árendeményeket követel, mint a mennyit az anyagban való megtakarítás kitesz. A német selyem és a pamutszövetek ebben a tárgyban Berliuben tabákoszást folytattak és elhatározták, hogy — a mint ők nevezik — a divat „felszűszégei“ ellen állást foglalnak.

— **Felejtethetlen emlékü feleségem** elhunyt alkalmából ezúton mondunk mindazoknak, kik végtisztességtételen részt vettek, hálás köszönetet. Bálint János és leánya.

— **Földbe helyezendő fákknak** a korhadástól való megóvására igen alkalmas egy keverék, mely két rész kőszénhamuból és egy rész égetett mészből áll; ezzel a fák befogadására szánt gödrök kitöltendők. A kőszénhamut, vagy meszet tisztán is lehet alkalmazni, mi szintén eléggé konzerválólag hat a fára.

— **Nyilvános köszönet.** Bálint Bertáné feledhetetlen boldog emlékü édes anyja halála alkalmával Oltáregyesületünk céljaira 20 koronát volt szives adományozni, mely összeget hálás köszönettel nyugtazza Tangel Józsefné pénztárnok.

egy költő imperátorhoz is méltó ünnepi hangulaton elragadtatva himnuszt mondott arról a nagyságról, melyre a magyart nemzeti tulajdonságai érdemessé teszik.

Ennek a harmonianak volt eredménye, hogy királyunk erős kézzel tepte szét utolsó foszlányait annak a körfátyolnak, melyet elmúlt századoknak sok baja és sok bűne, ezer rosszakarat, felreértés a magyar nemzeti élet napja elé vontak; s egy intésével a pokolba kergetven a nemzet es uralkodója közti bizalmatlanság furiáit, nemcsak meghódolt a nemzeti kegyelet előtt, hanem példát mutatott rá és jelezte vele, hogy a múlt történelmi emlékeit velünk együtt tisztelve, elere akar állani abban a kegyeletben kifejezett törekvéseinknek.

Valóban lelkes és szerencsés kezű művesze volt Baniy a magyar nemzeti politikának.

Ur volt és demorata mindkét szó legvalódiabb, legnemesebb és legőszintebb értelmében. Azt vallotta, hogy csak annyi hely illet meg bárkit a közeletben, a mennyit tehetségével, munkájával és sikereivel ki tud érdemelni. És ur volt minden ízében: emelkedett a gondolkozása, egyenes, nemes, lovagias az erzülete, határozott és bátor a cselekvése. Jellemének ez alapvonásai külsejen is feltűntek az első pillanatra: fellepése férfias, büszke, méltóságos és tiszteletet parancsoló. A mikor pedig kötelességről volt szó: abban elnézést nem ismert, de nem is várt senkitől. Köztudomású dolog, hogy a király szeretetét is páratlan pontosságával és köteles-

segerzetével szerezte meg. Keveset beszelt, sokat cselekedett. Ritka ember volt, sziate páratlan ember volt, a mi szóközi sikerekre berendezett világunkban.

Ha van öntudat a siri világban, hová nagy veszteségünkre eltávozott: tudom, nem jól érzi ott magát, mert pihenésre van kényyszerítve.

Ha van öntudat a siri világban, tudom, fáj neki, hogy nem léphet többé sikra felve örözt nemes, nemzeterosító nagy eszményéért, a szabadelvűségért, mint egykor az öreg Toldi az ország címeréért. Hogy nem fenyegetheti meg, ha szükség lesz rá, az elgyengült ivadékoktól is, mint az öreg Toldi tette: „Máskor pedig, szent jelnek, ha erőtlők nem felel meg, beket hagyjatok!”

III. Kedves Tanulók! A mit én itt előtetek eimondtam, abból megtanulhatjátok, hogy a ki nemzetet és egyházat ilyen hiven, lelkesen és sikeresen szolgálja, a kinek ilyen emelkedett a gondolkozása, erős a meggyőződése és bátor a cselekvése: az igazán nagy ember és méltó nemzetének örök emlékezetére és halájjára. S ne feledjétek, a mire szintén rámutattam, hogy a valódi érdemnek és sikernek alapfeltétele, hogy nemes célokat tűzzünk magunk elé s azok felé kötelességerzettel, lelkes és fáradságtalan munkával törekedjünk. — Így lesztek ti is munkásai annak a szép jövődönnek, melyet a Baniy Dező lelke hazánkról álmódott.

Az 1910—11-ik iskolai évet bezárom.

Hirdetmény.

Alulírott villamos mű-üzem-vezetősége tisztelettel tudomására hozza a t. érdekelteknek, hogy villamos világítási és erőátviteli berendezéseket a nyári hónapokban **mélyen leszállított árak és kedvezményes részletfizetési feltételek mellett készít el.**

Szíves megkeresésekre **díj-talanul szolgál** bővebb felvilágosítással és költségvetéssel.

Nagyenyed r. t. városi elektromos műve
Ganz-féle vill. r.-t. üzemvezetősége

Értesítés!

Van szerencsém Nagyenyed város t. közönségét értesíteni, hogy előnyösen ismert **fogászati műtermemmel** Gyulafehérvárról minden hét csütörtökön Nagyenyedre utazom, a hol a **Szeidl-szálloda** 3. sz. szobájában egész napon át a t. közönség rendelkezésére állok.

Mindennemű kaucsumunkákon, szájjpadlás nélküli fogsorokon és csapfogakon kívül főképen a legnagyobb szakértelemmel készülő arany- és platina-, korona- meg hidmunkáimat ajánlom a legjutányosabb árak mellett.

45 24

SPRINGER D. A.

Értesítés!

Tiszteletteljesen értesitem Nagyenyed és vidékének úri közönségét, hogy működésemet **Nagyenyeden** a Szeidl-szállodában megkezdtem.

Készítek összes a fogászatban előforduló különlegességeket, u. m. platina és arany burkolást, ugyanezen anyagokból **áthidalásokat** (Amerikai módszer), **csapos fogakat** porcellánból, továbbá egyes és egész fogsorokat porcellán foggal pótolok, melynek egy legújabb szabadalmazott légszivót alkalmazok.

Hivatkozással, hogy Alsó-Fehér vármegye úri közönsége bizalmát majd 20 éve bírom, mely bizalmat a jövőben is gondosan fogom ápolni, kérem az i. t. foghianyokban szenvedőket bizalmunkkal minél előbb megtisztelni, miután ezidőseint csak rövid pár napot lehetek távol fővárosi műfog-intézetemtől.

Kiváló tisztelettel:

Prohászka Sándor
műfogspecialista
Budapesten.

Intézetem és laboratóriumom VII. ker.,
184 1— Erzsébet-körút 29.

!!!

TÖBB PÉNZE

akkor lesz, ha nélkülözhetetlen, olcsó és

tartós szőttesárukat

csak a
nagyenyedi szővőgyárból
vesz.

Árjegyzék ingyen küldetk.

Arverési hirdetmény.

562—1911. v. h. t. szám.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbíróságnak 1911. évi V. 284. sz. végzése következtében dr. Fenichel Jenő ügyvéd által képviselt Litman Armin javára 157 kor. 39 fill. s jár. erejéig 1911. évi április hó 19-én fogantatott kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 750 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 zongora, 1 garniturbutor és 1 divány bordó plüssbevonva nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbíróság 1911. évi V. 284. 2. számú végzése folytán 157 kor. 39 fillér tőkekövetelés, ennek 1909. évi január hó 1. napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 37 kor. 40 fill. rben bíróság már megállapított költségek erejéig, Nagyenyeden az alperesek lakásukban leendő megtartására 1911. évi július hó 6-ik napjának d. u. 4 órája határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén a becsárú alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

K lt Nagyenyeden, 1911. évi június 18. napján.

Gajzágó Simon,
kir. bír. végrehajtó.

183 1—1

Fogorvos 187 1—

PERL JÓZSEF
American Dentist
a napokban Nagyenyedre érkezik.

MENDEL SÖRFŐZŐDE ÉS KERESKEDELMI R.-T.

TORDA.

Alsófehérmegyei raktárak:

Nagyenyedi főraktár
házi kezelésben

Wohner Rudolfnál Szentkirály-u.

Gyulafehérvár:
Weill Bélánál.

Tövisen:
Nemayer Mihálynál.

Balázsfalván:
Dániel Ferencznél.

Ajánlja a Magyar Védő Egyesület által és a temesvári nemzetközi kiállításon legnagyobb díjjal, a „**Grand prix**“-vel kitüntetett

tordai Korona-sörét.

Továbbá bajor módra gyártott sötét

MALATA (Bock)

és nehéz világos

dupla márcziusi söreit.

Figyelem!

Csak akkor kap eredeti

tordai Korona-sört,

ha a cég vignettája az üvegen rajta van!

104 1—

FIGYELEM!

„AIDA” VERGE és „BLUE STAR” CONTINENTAL

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ ITT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓDIAK
:- ÓVAKODJUNK ÉRTÉKTELEN UTÁNZATOKTÓL! :-

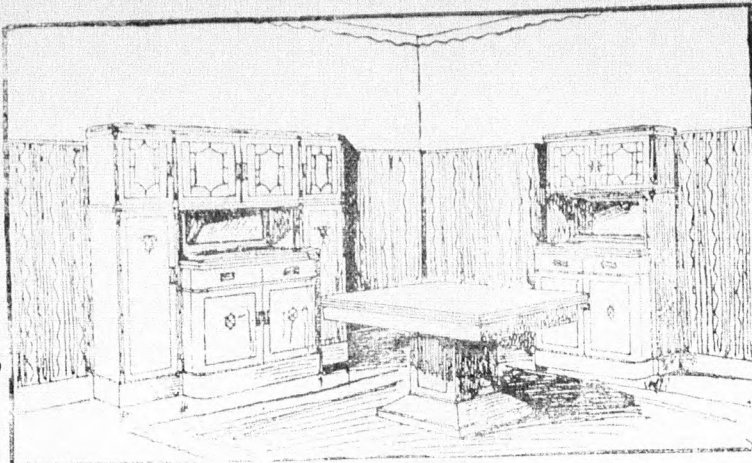

BUTOR-

RAKTÁR.

**KUNSGH
ANTAL**

épület- és bútorasztalos

NAGYENYED, Rózsa-u.
a vármegyeházzal szemben.

Elvállal mindennemű épületmunkákat. Készít és raktáron tart nagy választékban saját műhelyében készült teljes lakásberendezéseket minden stílusban a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, saját tervei vagy adott tervek szerint. A műhelyében készült munkákért a legmesszebbmenő jótállást vállalja. Nagy választék vas- és rézbútorokban, ugyancsak mindennemű kárpitozott bútorokban.

forduljon minden érdeklődő,
ki súlyt fektet elsőrendű fajtisza anyagra

NAGYENYED-re
Alsófehér m.

Gyümölcsfacsemetek
sétányfák, díszeserjék, tülevöltek, kerítésnövények,
bogyógyümölcsűek stb.

Szőlőoltványok elsőrendű áru.
európai és amerikai sima és gyökeres vesszők.
(Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen)

FISCHER és Társai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

Molnár Gyulavillamos világítási és
erőátviteli vállalata
Nagyenyeden, Fő-tér.

Elvállalok mindenféle villamos világítási és erőátviteli, valamint házi telefon- és csengő-berendezéseket.

Költségvetésekkel kívánatra díjtalanul szolgálók. Javításokat gyorsan és pontosan eszközöltetek. Fémzálas Wolfram-égőket raktáron tartok. A t. közönség szíves pártfogását kérve

vagyok kitünő tisztelettel

Molnár Gyula,

175 6 12

villamos világítási és
erőátviteli vállalata.**Mosó-, vasaló és tisztító-intézet.**

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozni, hogy

mosó-, vasaló és tisztító-intézetemet

Viz-utca 6. sz. alól

Tövis-u. 16. sz. alá helyeztem át.

Elvállalok mindennemű férfi- és női ruhák, továbbá női kelengyék és kézimunkák tisztítását jutányos árak mellett.

A nagyérdemű közönség további szíves pártfogását kéri tisztelettel

Izsó Istvánné.

Nagyenyed,

170 -

Tövis-u. 16. sz.**Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár R.-T.**

Az Osztrák-Magyar Bank mellékhelye.

Részvénytőke 600.000 korona.	Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzintézetek részvényeire. Vásárol és elad értékpapírokat. Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett. Idegen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál. Váltókat az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számíttat le. Állandó betétet a legkedvezőbb kamattal fogad el.	Tartalékalap 400.000 korona.
Az intézet hivatalos órái hétköznapokon: délelőtt 9—12 óráig, délután 3—4 óráig.		Üzletfeleink részére telefon bevezetve 14. szám alatt.

47 1—

A városi jeggyár

összes jégtermelésének eladásával

Winkler János kereskedése

bizatott meg, mely elfogad előjegyzéseket naponkénti jégszolgáltatásra táblánként 30 fillér árban.

Előjegyzésen kívül egy tábla ára 40 fillér.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárnyár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.